

Juozas Šikšnelis

Pranešimas skaitytas I. Simonaitytės bibliotekos 60-mečio proga

2010 spalio 22 d.

„laikyti jog svarbiausias bibliotekų uždavinys – aktyviai propaguoti Komunistų partijos ir Tarybų valstybės politiką, padėti partiniams darbuotojams bei tarybiniais organams ugdyti išsilavinusias ir idėjiškai žgrūdintas asmenybes...“

Iš Lietuvos KP CK ir LTSR MT 1974 m. nutarimo ir **praėjus 36 m.**

Lietuvos Respublikos bibliotekų uždaviniai – kaupti, tvarkyti, saugoti ir skleisti dokumentuose užfiksuotas žinias, idėjas ir informaciją, tokiu būdu prisidėti prie žinių visuomenės įgyvendinimo, skatinant nuolatinį mokymąsi, žinių atsinaujinimą, kultūrinę veiklą ir kūrybiškumą. Šiandieninės bibliotekos teikia tradicines, skaitmeninės informacijos bei viešosios erdvės paslaugas.

Ižengimas

60 metų pranešimas privalo būti mažiausiai 60 lapų užpildytų dešimto dydžio šriftu viengubu tarpu tarp eilučių, aiman, tai pats lengviausias variantas, nes gali būti sudarytas iš šešiasdešimt punktų, kurių kiekvienas telpa šešiasdešimtyje lapų, tiesa, gali būti ir šešiasdešimt žodžių, bet kur surasti tiek daug prasmingų žodžių! Pasirinksiu vidurį, žinia, jį pasirinkusieji turi šansų išvengti nušvilpimo. Neskaičiavau nei puslapių, nei žodžių, nei punktų. Tik ilgai ruošiausi...

Paradoksai.

Šiandien nepaminėti kelių paradoksų lydinčių biblioteką nuo pirmųjų jos gyvavimo dienų, būtų neteisinga.

Biblioteka vadinosi, skaičiuokite: Klaipėdos srities viešoji, Klaipėdos miesto viešoji, Klaipėdos viešoji, Klaipėdos viešoji I.Simonaitytės ir Klaipėdos apskrities viešoji I.Simonaitytės biblioteka. Kuri iš jų tikroji, kurios istorija ryžtuosi jums pasakoti?

Steigėjų irgi buvo ne vienas, o trys, iš ministerijos vadavomės du kartus ir abu kartus grįžome, nesakyčiau, kad pabrukę uodegas, atvirksčiai, pakėlę galvas. Penkių Lietuvos bibliotekų perdavimas apskritims, prieš joms sugriūvant, buvo, švelniai tariant, avantiūra, bet ne pati didžiausia Marijos žemėje.

Nors per 50 m. vyrų skaičius bibliotekoje niekada neviršijo 10 procentų visų darbuotojų skaičiaus limitu, jai visais laikais vadovavo išimtinai vyrai, beje, naciams atėjus į Klaipėdą trisdešimt devintaisiais, šiuose rūmuose veikusiai bibliotekai irgi vadovavo vyrai. Kieme auga trys ąžuolai. Storiausią ir seniausią, gamtos paminklą, kuriam jau reikia pagalbos, skyriau pirmajam direktoriui Nikolajui Petrovui(1950-1953), ne už ypatingus nuopelnus, bet dėl to, kad buvo pirmas. Antrasis, vešlus ir sparčiai augantis, priklauso Valentinui Malukui(1953 – 1988), jis sakosi jį sodinęs. ąžuoliukas grasina sugadinti stogą, todėl dažnai liepiu apipjaustyti jo šakas, Malukui nežinant, savaime suprantama. Trečiąjį skyriau Stasiui Songinui(1988 – 2008), neseniai liepiau nurėžti viršūnę, kad būtų kuplesnė laja. Nei pats sau sodinau, nei kolektyvas ąžuolo nesodino. Nupirko pušį, tiesa, ne mūsišką, juodąją. Gal dėl to, kad nuolatos mažinu atlyginimus, etatus, išlaidas, vienu žodžiu, visą laiką pranešinėju tik blogas naujienas. Kartais pagalvoju: baigsis krizė, ministerija užpils pinigais, pakels atlyginimus, ką mano juodoji pušis? Tikriausiai ims žydėti ir megzti vaisius. Tad stebėkite ją.

Toli nenubėgant nuo kiemo medžių būtina priminti, kad 2007 m. kai buvome puolami, tarp kaltinimų buvo ir toks: Songinas su Šikšneliu ant Petrovo ąžuolo nukryžiavo Kristų.

Mįslė:

Keturi žmonės: trys iš jų direktoriai ir keturi pavaduotojai.

Pavadinimų kaleidoskopas

1950 m. Lietuvos administracinis suskirstymas buvo sutvarkytas pagal TSRS modelį – apskritys ir valsčiai panaikinti, o jų vietoje sudaryti rajonai ir respublikos teritorija padalinta į Vilniaus, Šiaulių ir Klaipėdos sritis. Pagal tarybinę bibliotekų sistemą, jei yra sritis, turi būti ir sritinė biblioteka. Tad mūsiškė vadinosi **Klaipėdos srities viešoji biblioteka**. Srities bibliotekų funkcijos, etatai, finansavimas skyrėsi nuo tuometinių masinių miestų ir rajonų bibliotekų. 1953 m. TSRS vyko sričių stambinimo vėjus ir Lietuvoje sritys buvo panaikintos. Sritinės bibliotekos pervedamos respublikinei priklausomybei ir pavadinamos viešosiomis. Taip tapome **Klaipėdos miesto viešoji biblioteka**. Bet tais pačiais metais dar viena pavadinimo pervarta: pagal LTSR MT nutarimą iš pavadinimų išbraukiamas žodis „miesto“. Tarpame **Klaipėdos viešoji biblioteka**. 1979 m. LKP CK ir LTRS MT nutarimu

bibliotekai suteikiamas Ievos Simonaitytės vardas ir ji vadinama: **Klaipėdos viešoji I.Simonaitytės biblioteka**. 1995 m., suskirsčius Lietuvą į apskritis, biblioteka tampa apskrities ir vadinasi **Klaipėdos apskrities viešoji I.Simonaitytės**, bet tik 2007 m. sausio 1 d. tapome pavaldūs apskričiai. Tai tęsėsi iki 2010 m. liepos mėn. kada vėl grįžome į Kultūros ministerijos pavaldumą. Taigi buvome vėtomi ir mėtomi, o būdami apskrities pavaldume, netgi auklėjami bei tikrinami, užbėgdamas už akių paviešinu, jog tuo užsiėmė tik vienas valdininkėlis, bet ne visa viršininko administracija.

Pastatai Ir kitas materialusis turtas

Pirmosios patalpos skirtos bibliotekai buvo Cvirkos gatvėje - 129 kv.m.

1952 m. bal. 22 d. biblioteka persikelia į Manto25, kur gavo jau 415 kv.m. Be jos čia glaudėsi: miesto 2-oji vaikų b-ka, sanitarinio švietimo kabinetas, m. kultūros namai, balkone per revoliucines šventes įrenginėjamos tribūnos. 1954 m., kaip teigia V.Malukas, kultūros namai buvo paimti naktį, šturmu, nelyginant Žiemos rūmai, ir biblioteka prasiplėtė. 1961 m. vidiniame kiemelyje pastatytas saugyklos priestatas, kaip buvo sakoma: amžiams išsprendžiantis saugyklų problemą. Deja, pasirodė vietos jame užteko tik keliems metams.

1951- 1959 m. bibliotekoje buvo 4 skyriai: komplektavimas, abonementas, metodinis, skaitykla. 1961 m. įsteigtas bibliografinis – informacinis skyrius. Toliau biblioteka plėtėsi ekspansyviai – naujai steigiamiems skyriams gaudama papildomas patalpas vis kitose miesto dalyse: 1963 muzikos skyrius: pradžioje - Kultūros rūmuose, o 1983 m. persikėlė į buv. civilinės metrikacijos biurą Danės g., 1969 m. - vaikų skyrius, iki tol buvęs abonemente, persikelia į Kauno gatvę, o 1973 m. migruoja į Pempininkų centrą, 1966 m bibliotekai perduodamas Tomo Mano namelis Nidoje, 1991 m. buvusiose Techninės bibliotekos patalpose Manto gatvėje įsteigiama periodikos skaitykla, 1994 m. po ilgų tarybų buvo perduotas pastatas Manto 45, buvęs tarybinės armijos objektas, 1998 m. saugyklai skiriama dalį buvusio „Holivudo“ – kino studijos Tauralaukyje. Tuomet jau turėjome apie du tūkstančius kvadratinį metrų plotą, 120 darbo vietų iš jų 14 kompiuterizuotų.

Ir kartais susidurdavome su paradoksis: skaitytojas su užklausa kreipiasi į bibliografus, kurie buvo įsikūrę centriniuose rūmuose, šie jam pateikia literatūros sąrašą, pagal kurį vienas šaltinis yra lituanistikos skaitykloje Manto 45, kitas Muzikos skyriuje – Dangės 23, trečias – Periodikos skaitykloje Manto 9 a, ketvirtas Vaikų skyriuje Taikos pr. 83a, na ir penktas centriniuose rūmuose Manto 25, arba tarkime prireikia skaitytojui 63 metų "Tiesos" - siunčiamas į Holivudą Stasiukas su „kabluku“ ir parveža, tiesa, kitą dieną. Patikėkite tai ne sumodeliuotos, o visai realios, situacijos. Ir niekas nesiskundė! Tuo tarpu vos persikėlus į naujuosius rūmus atsiliepimų knygoje atsirado įrašas: kas sugalvojo tokią nesąmonę – rūbinė beveik už

pusės kilometro nuo abonemento, kaip anksčiau buvo gerai: viskas vienoje vietoje! Iki 2006 metų biblioteka lyg koks aštuonkojis buvo apėmusi gerą dalį miesto. Skaitytojus aptarnavome keturiose vietose, dar dviejose vietose saugojome knygas bei periodiką. Biblioteka kaip medis formuok jo lają kaip nori, bet jis vis tiek auga pagal jam vienam suprantamus principus. Tuomet gyvenome užburtame rate: neturėdami kur dėti naujų spaudinių, o užsisakyti mažiau irgi negalėjome. Taip susiformavo bibliotekos medžio „ligos“: knygos buvo saugomos nekūrenamose patalpose, kartais dar paragaudamos lietaus ar vandens iš neveikiančių šildymo sistemų. Skaudžiausiai, jog beveik visi iš anksto žinojome, kad jos niekada nepakliūs pas skaitytoją. Taip ir atsitiko: persikeldami į naujas patalpas iš tų taip vadinamų saugyklų turėjome nurašyti apie 90 tūkstančių spaudinių kaip netinkamų naudojimui. Iki šiol su šiuo palikimu darbuojamės. Vienu metu beveik prievarta įpiršo sąjunginį privalomą nemokamą egz. kiek jis užteršė fondus! jau tada sakėme: iš šimto vienos knygos gali prireikti.

Bibliotekos gyvavimo pradžioje turėjome net rotatorių, bet atsišaukimų prieš tarybų valdžią neatsirado kas spausdina.

Pirmąjį kompiuterį gavome 1992 m. jis ilgai gulėjo nenaudojamas. 1995m. iš Technikos bibliotekos gavome gerokai panaudotą kompiuterį. Juo pradėjau dirbti aš. 1997 m. nupirkta pirmasis kompiuteris pajungtas internetas, apmokyti darbuotojai. 1998 m. lapkričio mėnesį pradėjome kurti elektroninį katalogą. Daugiau nei pusė milijoninio fondo atsispindi jame. Dabar turime per 200 kompiuterių, be jų negali apsieiti net sargai.

Vienu metu buvome turtingi transportu, naujas gavome nusipirkti šias mašinas: UAZ, Moskvič, Skoda Felicija, siaučiant krizei išgalėjome įsigyti naujutelaitį Citroen Berlingo, dar esame turėję sunkvežimį GAZ, seną LNB nudrengtą Latviją ir kit.

Dabar disponuojame beveik aštuoniais trūkstančiai kvadratinų metrų plotu, 243 darbo vietų iš kurių 184 kompiuterizuotos. 99 kompiuterizuotos darbo vietos skirtos vartotojams, likusios darbuotojams. Šaltą žiemą per parą vien už šilumą mokame po 1,5 tūkst Lt. Viskas skaitytojų labui

Regionas

Viena iš bibliotekos funkcijų - tam tikro geografinio regiono savivaldybių bibliotekoms teikti visokeriopą pagalbą, ne pinigais ir materialiniu turtu, savaime suprantama. Čia irgi neapseita be pervartų. Regiono arba dar anksčiau vadintos zonos ribos, keitėsi, jūs nepatikėsite, 8 kartus. Pirmiausia buvo 16 rajonų, po to vienu sumažėjo, 1962 m. priskiriamas naujas N.Akmenės rajonas ir gražinama Skaudvilė kaip rajoninio pavaldumo miestas, 1972 m. liko 9 rajonai, nes N.Akmenė perduodama Šiauliams, o 1976 m. netikėtas viržas: Mažeikiai, esantys vos už šimto su viršumi km. iš mūsų atimami, o jų vietoje gauname Jurbarką, kuris yra gerokai toliau. Vėliau rajonų skaičius išauga, nes Pagėgiuose ir Rietave įsisteigia

savivaldybės. Perdavus mus apskričiai viskas sugriuvo liko neaišku ar esame koks ir kam centras, ar turime vadovauti tik sau, bet stengėmės neatitrūkti nuo apskričiai priskiriamų rajonų bibliotekų, pagaliau šiemet sulaukėme vyriausybės nutarimo pagal kurį pagalbą teikiame ir rūpinamės dvių apskričių: Klaipėdos ir Tauragės savivaldybių viešosiomis bibliotekomis.

Keletas įdomybių iš metodininkų veiklos: 1951m. pagal Meno reikalų valdybos viršininko žodinį nurodymą 7 bibliotekos darbuotojai vyksta į Priekulę suteikti praktinės pagalbos sėjos metu ir praveisti kampaniją valstybinei paskolai pasirašyti. 1959 m. TSKP CK, o 1960 m. LKP CK nutaria, kad socializme privalo skaityti kiekviena šeima, o biblioteka tai politinių žinių masinės propagandos centras, partinių organizacijų atramos punktas, komunistiškai auklėjant liaudį. Prasideda mąsto neturintis socialistinis lenktyniavimas iš esmės prirašinėjant, skubant raportuoti, kad kiekviena šeima jau skaito. Vėliau metodininkai skelbė kovą prirašinėjimams. Apžiūrų metu taikydavosi kuriozų: rajonas, kurio pavadinimo dėl suprantamų priežasčių minėti negaliu, turėjo tik vieną katalogą ir kultūros skyriaus vedėjas, aplenkdamas apžiūrų komisiją, vežiojo po bibliotekas taip įrodydamas, kad visos rajono kaimo bibliotekos turi katalogus. Sklido gandai, kad už tam tikrą mokestį tas katalogas buvo skolinamas ir kitiems rajonams.

Dar vienas metodininkų darbo baras – tikrinti rajonų bibliotekų fondus ar kur nors neužtikis draudžiamų autorių knygų. Jauniems žmonėms kels nuostabą pavardės rašytojų, kurių knygas Glavlitas reikalavo išimti iš bibliotekų fondų: Tomas Venclova, Saulius Tomas Kondratas, Aušra Sluckaitė, V.Aksionovas, V.Vainovičius, V.Nekrasovas, G.Rožė „Marksistinis humanizmas“, A.Galičius, A.Kuznecovas.

Nereikia galvoti, kad mūsų bibliotekos darbuotojai regione vaidino tik grėsmingo žandaro vaidmenį. Būta ir pozityvios profesinės veiklos. Ir nemažai.

Menas bibliotekoje

1984 m. virš paminklinio pastato įėjimo sumontuotas Andriaus Giedrimo vitražas „Ieva Simonaitytė“. 2007 m. pirmojo aukšto holą papuošėme Z.Vaičekonio stiklo pano „Ieva Simonaitytė“. Trečiajame aukšte kabo Eduardo Malinausko „Simonaitytė“ ir Dano Andriulionio dovanotas „Pajūrio angelas“, bibliografijos skyrių puošia Vaclovo Rimkaus 17 grafikos ir 7 tapybos darbai, dovanoti jo našlės Irenos, ilgametės darbuotojos, visoje bibliotekos erdvėje bei Gerlacho palėpėje yra dar apie pusšimtis kitokių meninių istorinių vertybių, kurios nuosavybės teise priklauso mums, dar tiek pat paveikslų yra geranoriškai paskolinęš Romas Klimavičius. O kieme pasididžiavimas – Uosto kapitono tarnybos dovanotas 2 t. inkaras. Šiandien, po gero pusvalandžio turėsime dar kuo didžiulis, bet išlaikykime intrigą...

Vargas dėl naujos bibliotekos

Ar vargas vienkartinis ar nuolatinis? Yra visokių. Mūsų vargas tęsėsi nuo 1970 kai ėmėm svajoti apie naują biblioteką, bet tos svajonės buvo sutryptos kartu su architekto R.Lajaus projektu, todėl apsistosime ties antruoju projektu, taigi vargai tęsėsi nuo 1992 iki 2008 m. o recidyvų pasitaiko ir dabar. Kuo pasireiškė vargas? Nesusikalbėjimu su institucijomis, dažniau Klaipėdos. Ėjimas keliais ilgais bei painiais valdžios koridoriais, nesubalansuotu finansavimu: čia liepia rinkti lėtas pastatytų statinių konservavimui, tai kone per prievartą bruka dvigubai didesnę nei gali įsisavinti sumą pinigų, ar netikėtai reikalauja koreguoti projektą, tai subrangovinių bendrovių bankrotas. Tai...laikas eina, baigiasi pirmasis dešimtmetis, pastatai kyla lėtai, įgauna formas, bet galo nematyti. Ilgai laukęs pripranti ir nebesuvoki kada baigiasi laukimas. O jis baigėsi 2006 metų balandžio mėn. kai iškilmingai atvėrė duris nauja biblioteka, Klaipėda tokios dar nematė, ką ten Klaipėda – Lietuva! Esame dėkingi tuometiniam Vyriausybės vadovui ir Prezidentui A.Brazauskui už laiku paremtą tvirtą petį, kitaip mažai trūko, kad bibliotekos statyba virstų amžiaus statyba. Bet tuo viskas nesibaigė, nes laukė jungiamoji dalis ir paminklinis pastatas su paveldosauginėmis problemomis. Pradžioje užkliuvo tunelis, kuris niekam nebuvo reikalingas, neturėjo jokios vertės ir parametrų tapti paveldo objektu. Bet keistai motyvuotiems žmonėms nėra jokių kliūčių, jie eina ne tik kiaurai sienas, bet ir sveiko proto ribas. Nesibaigė tunelio byla, prasidėjo priestato su išvogtais „pečiukais“, lipdiniais, marmuro plokštėmis ir kit. Kaltintojų chore giedojo ne vien pilki eiliniai paveldosaugos kariai, bet ir mokslų daktarai, leidėjai, kurie pasidavė minios instinktui ir kaltino drabstydamiesi putomis. Laikraščiai noriai spausdino kaltinančius straipsnius, bet neskubėjo spausdinti paneigimų. Nesiteisėme, nors nugalėjo teisybę. Tik labai įdomu pažvelgti kokius trisdešimt metų į priekį. Tarkime studentas renka medžiagą apie biblioteką ir randa straipsnius, kuriuose teigiama, kad bibliotekos paveldas buvo išvogtas. Vėliau kažkas pasinaudoja ta medžiaga rašydamas disertaciją, monografiją ir t.t. Taip melas įgauna ilgas kojas. Bet ar tai išimtinis atvejis? Nuogirdomis, nuojautomis, gandais, sapnais viduryje baltos dienos, nekvalifikuotų ekspertų kabutėse išvodomis remiasi daugelis dabartinės Lietuvos skandalų.

O realybė sudeda taškus ant „i“ ir karavanas nesustoja pašėlusiai lojant šunims. Faktas: dabar turime biblioteką, kuria didžiuojamės net tik patys, bet ir pabuvoję joje supratingi žmonės nuo Kinijos iki Portugalijos.

Fondai

Pirmosios knygos 1950 m. – 7000 egz. gautos iš kolektoariaus, Klaipėdos knygyno, Kaliningrado srities, Černigovo srities, iš jų 21,2 % visuomeninė politinė literatūra.

Daugiausia pirko iš „Vojenaja knyga“, nes komplektuotojos buvo rusės

Per pirmąjį dešimtmetį fondai išaugo nuo 7000 iki 159579 egz. t.y. 22 kartus.

Pirmoji suinventorinta knyga lietuvių kalba Jono Avyžiaus „Garbė“, antroji Ž. Amadu „Aukso vaisių žemė“.

1954 m. visos bibliotekos iš prekybos valdybos gavo nurašytas knygas tai buvo prastos kokybės, minkštais viršeliais, neiškarpytos, neišvaizdžios knygos.

Pirmųjų metų rodikliai:

	Fondas	Skaitytojai	Išduotis
1951	16377	2112	44820
2009	1005484	27106	556267

Seniausia knyga fonduose – *Theologia moralis* išleista Antverpene 1678 m

Brangiausias: net dvi - pirmasis naujos bibliotekos statybos projektas, kainavęs 150 000 rublių ir antrasis – apie 1 milijoną litų.

Sunkiausia knyga – *Vebsterio* žodynas, sveriantis 8 kg.

Lengviausia – valstybės finansiniai įsipareigojimai bibliotekai – užima vos vieną eilutę ir nieko nesveria.

Didžiuojamės ir džiaugiamės B. Aleknavičiaus archyvu, kuriame daugiau kaip 500 knygų, apie 1200 laiškų, kompozitoriaus K. Kavecko, valstybės veikėjo Just. Paleckio, poetų Just. Marcinkevičiaus, Alg. Baltakio, B. Brazdžionio, rašytojų J. Baltušio, E. Cinzo, I. Simonaitytės, V. Mykolaičio-Putino autografs, apie 10 tūkst. negatyvų, daugelis jų preciziškai sutvarkyti temomis: I. Simonaitytė, M. Lietuva, Klaipėdos dramos teatras, Jūros šventės, Tarptautinė perkėla/Mukranas/, Klaipėdos naujamiestis ir senamiestis ir kit.

Tapytojo Vaclovo Rimkaus fonde 771 spaudinys su unikaliais knygų ženklais, exlibrisais, autografais.

Dalis poetų: keturvėjininko Salio Šemerio, Pauliaus Drevinio asmeninių fondų, filosofo Alfredo Tytmono rankraščių ir knygų rinkinys, fotografo A. Dabkevičiaus archyvas, profesoriaus kalbininko Antano Salio itin vertingų senųjų leidinių kolekcija, kurioje Sirvydo trijų kalbų žodynas, išleistas 1713 m., „Aušros“, „Tėvynės sargo“ komplektai, antikvariniai M. Valančiaus, S. Daukanto, A., J. Juškų raštų leidimai, retų maldaknygių rinkinys.

Knieti prisiminti vieną nelinksmą tarybinių metų bibliotekų reformą. Žinia, knygos lentynose stovi ne bet kaip, bet tam tikra tvarka. Ir štai pasaulyje jau nuo XX a. pradžios egzistavo universali dešimtainė klasifikacija, kitaip UDK – bibliotekų fondų bei katalogų išdėstymo pagrindas. Aštuntame dešimtmetyje, Maskvos nurodymu pradėta diegti BBK, kurios pagrindas – marksistinės-leninės mokslų klasifikacijos principai, teigiantys, jog visko pradžia – Marksas, Engelsas ir Leninas. Nauja sistema griovė fondus, katalogus, kartotekas. Kiek veltui buvo išvaistyta darbo, lėšų. BBK sistemos autoriams buvo suteikta Valstybinė premija, ją buvo bandoma vadinti TSRS nacionalinė klasifikacija.

Papildomi finansavimo šaltiniai

Opiausios bibliotekų problemos glūdi pinigų atlyginimams bei fondų kaupimui kiekyje, kuris nuolat mažėja. Bibliotekoms leido užsidirbti tik 1995 m. išleistu įsakymu dėl mokamų paslaugų teikimo. Anekdota: berods aštuoniasdešimt devintais gruodžio 15 d. į kabinetą įpuola išsigandusi buhalterė: ministerija į sąskaitą netikėtai įmetė ketvirtį milijono rublių knygoms įsigyti, skubiai reikia išleisti, o tuo tarpu knygyne tik Brežnevo trilogija ir Lenino rinkinys apie partinę drausmę.

Negalime pasigirti turį dosnių rėmėjų, kurių dėka papildome fondus. Kasmet tam tikras skaičius žmonių perveda savo du procentus, remia leidyklos, štai neseniai Sauliaus Jokužio spaustuvė – leidykla padovanojo keliasdešimt spaudinių, kurių trūko mūsų fonduose.

Atkūrus nepriklausomybę Jūrų prekybos uosto generalinis direktorius S.Šileris komplektavimui paaukojo 1000Lt

Asmeninių kontaktų su prof. A.Salio našle Sofija 1994 m. iš Lietuvių fondo Čikagoje gavome 2 tūkst. dolerių, 1995 m. – 1000 dolerių.

2010 m. komplektavimui gavę tik 50 tūkst. Lt, tai yra aštuonis kartus mažiau nei įprastai, paskelbėme vajú “Jei reikia tai galim” ir išplatinome dešimtis kreipimusi į stambias, neskurstančias verslo institucijas padėti finansiškai. Susilaukėme tik vieno teigiamo atsakymo: „Klaipėdos naftos“ naujojo vadovo generalinio direktoriaus Roko Masiulio.

Biudžeto pinigai

1950 m. spalio mėn. bibliotekos sąmata siekė 73 000 rublius, iš jų knygoms - 19 tūkst.

2009 metų sąmata siekė 3052,5 tūkst, Lt, iš jų knygoms įsigyti, deja, tik 160,5 Lt

Atlyginimai

Tarybiniais laikais stovėjome ant pačios žemiausios atlyginimų pakopos, ten pat stovime dabar, ant tos pačios pakopos stovėsime ir prie eurų. Suprasčiau, jei tokius atlyginimus mokėtų nieko nevertiems žmonėms, kurie vos ne vos atsivelka iki darbo tuščiai praleisti laiką. Bet bibliotekoje turime pačios aukščiausios kvalifikacijos specialistų, energingų, sumanių, darbščių, išradingų, kurie, nei kiek neperdedant, nuverčia kalnus. Už menką atlygį, deja. Gal keista, bet mane žavi žmonės, kurie nesiskundžia pinigų stoka. Manau, kad būtent jie sudaro bibliotekos stuburą.

Darbuotojai

Bibliotekos istoriją sąlyginai galima skirstyti į periodus ir eras. Pirmasis periodas - Nikolajaus Petrovo, toliau eina Valio Maluko era ir Stasio Songino era, aš eros nespėsiu išdirektoriauti, tad tenkinsiuosi periodu.

Reikėtų išvardinti visus darbuotojus arba nepaminėti nė vienos pavardės. Visi jie nusipelnė pagarbos, nes dirbo ir dirba be piniginės ar karjerinės motyvacijos. Išties, kokią karjerą gali padaryti bibliotekoje? Tapti skyriaus vedėjo pavaduotoju – atlyginimas padidėja pusšimčiu litų, tapti skyriaus vedėju – prisideda dar šimtas. Tapti direktoriumi? Raskite kareivį, kuris nesvajuoja būti generolu. Staiga imu suprasti, kodėl kas savaite po mano itališka kėde knaisiojasi Tadeušas su Geču, gal vykdo slaptą užsakymą dėdami katapultą – išmesti mane iš kėdės.

Bibliotekoje yra dirbę įžymių žmonių - pirmasis abonemento vedėjas vėliau tapo lėlių teatro direktoriumi. Tai Stasys Ratkevičius, A.Račas – tapo Kauno muzikinio teatro solistu, darbavosi dainininkė S.Paulauskaitė.

Per ataskaitinius metus bibliotekoje atleista 635 žmonės, nebūtina galvoti, jog dėl negatyvių poelgių bei priešasčių, daugelis išėjo savo noru, retas paprašytas.

Per tuos metus bibliotekoje dirbo kone tūkstantis žmonių. Jų darbo stažas: trumpiausias – savaitė, ilgiausias - penkiasdešimt metų.

Bibliotekos žmonės pergyveno tris steigėjus, penkis pavadinimus, gerus, ne visai gerus, prastus, labai prastus laikus, keturis direktorius. Maluko eroje biblioteka mieste garsėjo gražiausiomis moterimis, kurių skaistybę akylai saugojo direktorius/reikėtų pastebėti, kad tik kelioms pavyko išsaugoti/, Malinauskas dar jaunas, aukštas ir iki šiol gražus dažnai buvodavo pas bibliotekos gražuoles, mes, vyrai, kurių tuomet bibliotekoje buvo du su puse, griežėme dantį ir slapta vylėmės, kad gims aktų ciklas, bet tapytojas nutapė tik Simonaitytę.

Songino eroje buvo begalės dulkių, vienas kėlė statybininkai, kitas bibliotekininkai judindami senus, užsigulėjusius fondus. Be dulkių užteko ir gražių moterų, tik jų skaistybės nebuvo kam saugoti, visi užsiėmę statybomis. Tiesa kalbant, tada mums gražiausia buvo Neringa Blaževičienė, jai meldėmės, jos meldėm. Bet graži ji yra ir šiandien.

Mano periodas prasidėjo anekdotu, kurį išgirdau Šiauliuose. Jis skelbė: Šikšnelis, vos spėjęs tapti direktoriumi, atleido pensininkes ir priėmė dirbti visą kursą KU absolvenčių. Nors neteisėbė, bet kelia vyrišką prestižą.

Leidyba

Bibliotekos žmonės parengė, prisidėjo rengiant ar išleido daugiau nei tris dešimtis tradicinės formos spaudinių bei elektroninių išteklių. Paminėtina pati šviežiausia poeto Salio Šemerio biobibliografija „Pamilęs Klaipėdą ir jūrą“, B.Aleknavičiaus bibliografija, „Žodžiu, garsu, spalva ir forma“, Ieva Simonaitytė. Romano „Aukštųjų

Šimonių likimas“ leidimų lyginamoji analizė, Klaipėdos krašto grafikų darbų paroda „Kranto kontūrai“, Vėtyklė. Olštino rašytojų kūrybos rinktinė ir kit.

Renginiai

Renginiams biblioteka garsėjo visais laikais. Ataskaitos byloja, kad juose dalyvaudavo nuo 200 iki 500 lankytojų. Neįtikėtini skaičiai šiais laikais. Keletas tų laikų šedevriukų: 1956 m. teminis vakaras „Saugok garbę iš jaunų dienų“. Pagrindinį pranešimą „Komunistinės moralės esmė ir jos bruožai“ skaitė Klaipėdos LLKJS komiteto atstovas drg. Garelis. Bibliotekos skaitytojai pasisakė šiomis temomis:

- a) tarybinio jaunimo draugystė;
- b) darbas- garbės, taurumo, šlovės ir didvyriškumo reikalas;
- c) kultūringas tarybinio jaunimo elgesys.

Sąryšyje su šiuo vakaru buvo parengta knygų paroda ta tema. Vakare dalyvavo 400 žmonių, vakaras praėjo su pasisekimu. Po vakaro knygų moralės klausimais išdavimas pasiekė viršūnę – lentynose jų neliko. Tik neaišku kaip ten su morale?

1960 m. teminis vakaras“ Mokėti mylėti, reiškia viską mokėti“. Temos:

- a) Markso jaunystė, gyvenimas, darbai jums pavyzdžiu turi tapti;
  - b) tarybinių jaunuolių meilė ir draugystė turi atitikti komunistinės moralės principus;
  - c) mes ir meilėje turime būti internacionalistais;
  - d) apie moters išdidumą;
  - e) pagarba tėvams, vyresniajai kartai.
- Dalyvavo 200 skaitytojų.

Viename renginyje buvo nagrinėjama tokia tema: „Buržuazinio pasaulio sužvėrėjimo vietų atskleidimas romane“.

Vėliau, raštiškai paprašius ir nurodžius jų auklėjamąją galią liaudžiai bei marksistinių lenininių vertybių teigimą, leidimus renginiams duodavo partijos komitetas. Vakarai sukeldavo šurmulį bibliotekoje ir visame mieste. Reikėtų paminėti, kad literatūriniai vakarai būdavo skiriami neeilinėms asmenybėms, kurios, švelniai sakant, nebuvo tuometinės valdžios mylimos. Maironis, Kudirka, Mažvydas ir jo „Katekizmas“, Donelaitis, Žemaitė, V.Krėvė Mickevičius, J.Tumas Vaižgantas, Mažosios Lietuvos istorijos ir kultūros veikėjai: Vydūnas, V.Kalvaitis, M.Jankus, D.Kleinas, Kuršaičiai. Literatūriniai renginiai virsdavo meniniais renginiais pilna to žodžio prasme, nes juose pasirodydavo garsiausi Klaipėdos dramos teatro aktoriai, tuometinės muzikos pasaulio žvaigždės. Todėl nenuostabu, kad jie sutraukdavo pilnutėles sales, o neilgai trukus peržengė namų slenkstį ir vykdavo Buitinės tarnybos įmonių susivienijimo

„Pajūris“ klube, Mažojoje koncertų salėje, Kultūros namuose, Paveikslų galerijoje, Statybos tresto kultūros namuose, keliavo po regiono bibliotekas. Prisimenant tuos laikus, kartais kyla mintis: juk asmenybės, kurioms buvo rengiami tokie dvasingi, pakylėti renginiai, dabar, antrajame nepriklausomybės dvidešimtmetyje, gerokai nustumtos į užribį ir mokyklinio amžiaus vaikams menkai žinomos. Gal būtų tikslinga pakartoti tuos bibliotekos renginius?

Išvados

Visose erose ir perioduose biblioteka nuosekliai dirbo savo darbą. Kas galėtų kaltinti bibliotekininkę, kad ji tarybiniais metais skaitytojui piršo „Vasią Trubačiovas ir jo būrys“, „Lionka Golikovas šaunus partizanas“, „Kalvio Ignoto teisybė“ ir kaip dainuojama toje dainoje: dabar tos pačios rankos paduoda Landsbergį...

Bibliotekoje telpa tiesa ir melas, sako Umberto Eko, Klausas Graberis jam antrina: bibliotekos vertė ir paskirtis – sukaupus dvasinį turtą, suteikti jam amžinybę erdvėje ir laike, bandyti įveikti laiką ir išsaugoti žmonijos atmintį, kad tarp bibliotekos mūrų žmogus prisiliestų prie amžinybės. Juk neįsigilinę į praeitį, į kurią veda mūsų branginamos knygos, tikrai neturėsime garbingos ateities nei mes, nei ateinančios kartos.